

לקט אמרות
 חז"ל, רעיונות,
 עובדות והנהגות
 מגדולי ישראל,
 על מדות טובות
 שצביאות
 לאהבת הזולת,
 הנלמדות
 מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
 כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
 © אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
 בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
 רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש ו כסלו תשע"א שבת - ירושלים 4:06 תלאביב 4:20 חיפה 4:10 מוצ"ש - ירושלים 5:19 תלאביב 5:21 חיפה 5:19 ר"ת 5:58

פרשת ויצא

הסתפקות ושמח בחלקו

להסתפק במה שחננו השי"ת ולשמוח בחלקו !

נלמד מהפסוק: "ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש" (פרק כח"ב)

וכתב ללמוד מכאן החובת הלבבות (שער הבחינה פ"ה) כי "זאת שאלת הצדיקים מאת ה'. לא ישאלו המותרות, רק הדבר ההכרחי בלבד, שאי אפשר לו לאדם שיחיה בלעדיו. ובידוע כי נטיית האדם אחר בקשת המותרות, הוא גורם לו מהומות רבות, ועל כן כל איש ירא את ה', ראוי לו שיהיה שמח בחלקו ושיסתפק במועט, ושלא יתאוה המותרות, ויטיב לבו ביראת ה'".

הגאון מוילנא זי"ע כותב (באבן שלמה - פרק ג"ד): ב' מיני גבורה נמצא בעובדי ה' ונקראים גבורים ואנשי חיל. גיבור הוא הכובש את יצרו בעת שבאה עבירה לידו, ואנשי חיל הם אבירי הלב בשלימות הבטחון להגות בתורה יומם ולילה ושלא להשגיח על בניו וב"ב הצועקים לחם וכמ"ש שחורות כעורב שמשים עצמו אכזרי על בניו כעורב. ומה עושה לו הקב"ה? מזמין לו אדם להחזיקו כיששכר וזבולין".

כדי לעמוד במצבים אלו ולא להשבר - אומר הגאון **רבי חיים פנחס שיינברג שליט"א** - צריך הבנתורה ללמוד את מדת ה"הסתפקות", להסתפק בלחם לאכול ובגד ללבוש, והרוצה יותר מזה זוהי חמדה אשר עליה אומר הגאון מוילנא (שם פ"ג"ב) "כל העבירות והחטאים באים מחמדה... והסתפקות שהוא ההיפוך, הוא היסוד של כל התורה".

דרך התורה היא ההסתפקות - אומר הגר"פ - ולא שאין הקב"ה ח"ו רוצה לתת לבנתורה, אלא זו הדרך לגדול בתורה... אי אפשר לגדול כאשר רוצים את הכל, כי אין לזה גבול וזה רחוק מהתורה. יעקב אבינו היה כל רצונו לחם לאכול ובגד ללבוש, וכאשר השיג זאת אמר "יש לי כל".

הקשה רבינו הגרא"מ שך זצ"ל: חז"ל אומרים במשנה באבות "איזהו עשיר השמח בחלקו", כיצד יתכן שיהיה אדם שמח בחלקו, הלא ידוע קביעתם של חז"ל: "יש לו מנה רוצה מאתים". אם כן, כיצד יוכל אדם להיות שמח במנה, כאשר הוא שואף למאתיים?

אלא - מבאר הרב שך - בהכרח מדובר כאן באדם שאין לו מאומה, ועליו נאמר שהוא עשיר, כאשר הוא שמח בחלקו.

אך עדיין קשה - הוסיף הרב שך - היתכן כזאת, שאדם שאין לו מאומה יהא שמח בחלקו? ועל כך השיב: "מי שאין לו מאומה, אינו מרגיש כלל את טעמו של העולם הזה, וה"עולם הזה" לא חסר לו. "שמח בחלקו" הוא, איפוא, רק מי שלא טעם את טעמו של העולם הזה... (ונאים הדברים למי שאמרם - ראה מסגרת).

הימים הכי מאושרים...

סיפר על עצמו, רבינו הגרא"מ שך זצ"ל (לר' שלמה לורניץ ז"ל), כיצד הסתפק במועט ושמח בחלקו, כדברים הבאים: "מאז ומתמיד הייתי ביישן. בזמן שלמדתי בסלבודקה, הבחורים הלכו לאכול 'מים' ואילו אני, בגלל היותי ביישן, לא יכולתי לאכול אצל אחרים, והסתפקתי במה שנשים צדקניות הביאו לבית המדרש לחם יבש ממה שנשאר להם. מים היו שם... הייתי חי במשך כל השבוע על לחם ומים "פת במלח" תאכל ומים במשורה תשתה"...

יוצאת מן הכלל היתה השבת - בה חובה לאכול סעודה, הלכתי לבעלי בתים לאכול את שתי הסעודות שלפני ההלכה חייבים לאכול, אך בסעודה שלישית, עליה נאמר "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות", העדפתי להשאר רעב.

ישנתי בבית המדרש על ספסל, והנחתי בול עץ מתחת לראשי. מעולם לא הייתה לי כרית... היה קר, ובא מישהו, שהיה לו מעיל קרוע וראה שאני קופא מקור, וכיסה אותי בו...

מעולם לא היו לי נעלים שלימות, לא היה לי כסף להחליף סוליות, ונעשו בהן חורים, הנעלים גם היו קטנות ולבסוף נקרעו... החליפה היתה מרופטת, חולצה היתה לי רק אחת, אותה כיבסתי בערב שבת, כדי שלשבת תהיה לי חולצה נקיה לכבוד שבת. במשך הזמן החולצה נקרעה... "נתוך כדי שיחה הדגים הרב שך, כיצד סגר את המעיל שלו, כדי שלא יראו את החולצה הקרועה..."

"**אך** למרות כל זאת" - סיכם הרב שך - "אלו היו הימים הכי טובים והכי מאושרים שלי. הייתי שקוע כולי בלימוד ולא ידעתי דבר ממה שמתרחש בחוץ..."

במחיצתם

מוקדש לעילוי נשמת האשה החשובה

נרת אסתר בת חס'בא

ליום האזכרה שחל השבת ו' כסלו

הוקדש על ידי משפחת פינטו - קרית ארבע

שלא לבוא לידי גזל מכל אשר לרעהו !

נלמד מהפסוק: "וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה" (פרק ל"ד)

וכתב רש"י: להגיד שבחם של שבטים. שעת הקציר היה ולא פשט ידו בגזל להביא חטים ושעורים, אלא דבר ההפקר שאין אדם מקפיד בו. עכ"ל. ובגמרא שאלו חז"ל, לאיזה צורך מודיענו הכתוב ש"בימי קציר חטים" היה הדבר? מאי נפקא מינה? "אמר רבא בר רב יצחק אמר רב, מכאן לצדיקים שאין פושטין ידהם בגזל" (סנהדרין צט:)

היש חשש גזל כשאשה נותנת צדקה ללא רשות בעלה?

נשאל בעל הנודע ביהודה (בשו"ת יו"ד תנינא סימן קנח): אשה שיודעת שבעלה מקמץ בנתינת צדקה ואינו נותן לפי ערכו, והיא נושאת ונותנת בתוך הבית, והיא מחלקת צדקות לפי העושר, ויודעת שבעלה מקפיד, האם מותר לקבל ממנה?

והשיב הנודע ביהודה לשואל בזה הלשון: "יפה הורה מעלתו, ח"ו לקבל ממנה והוא גזל גמור, ואף שבית דין כופין על הצדקה (יו"ד סי' רמח) מכל מקום מי שם את האשה לשופטת ואשה פסולה לדון, וגם לבית דין אין רשות ליקח ממנו..."

ומסיים הנודע ביהודה: "וזה שחלק עליו והורה להתיר, מחזיק ידי עוברי עבירה, וכל דבריו אינם ראויים להשיב על דברי בטלה כאלה..."

ואולם בספר **ערוך השולחן** (סי"ג) דוחה דברי הנודע ביהודה, דכיון דקיימא לן שכופין על הצדקה, ועכשיו בזמן הזה אין לנו כח לכוף. לכן אם יש איש קמזן והאשה נותנת צדקה בלא ידיעתו, אעפ"י שהיא בעצמה אינה יכולה להיות שופטת. אך אם הרב שבעירו אומר שלפי ערכו היינו כופין עליו ליתן [אם הייתה ידו תקיפה], לכן יכולה ליתן כשיעור הזה, ואף שכפיה היא מדעת בעלים, וכאן שלא מדעתו, מכל מקום החיוב מוטל עליו ודנים בענין זה כפי חיובו.

הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א אחר שהביא (בשו"ת שבט הלוי ח"ה סי' קלב) את הכרעתו זו של הערוך השולחן, כותב: "ודבריו אינם מתקבלים על הלב דמנא לן להרוס הלכה פשוטה דאסור לקבל ממנה. וכפיה אין כאן, כיון שהוא שלא בפני הבעל, ומה שהוא מחויב אין כל חיוב להוציא זאת מיד האשה באיסור". ויעיי"ש שמביא משו"ת מהרי"ל (סי' קט) דמשמע שנוטה כדעת ערוך השולחן.

האם מותר לתת ממון הזולת לצדקה ללא רשותו כדי לזכותו?

מן הראוי להציג כאן את מה שנשאל כ"ק האדמו"ר גאב"ד אונגוואר - **הגאון רבי מנשה קליין שליט"א** (בשו"ת משנה הלכות חלק יב סי' קמ): מדוע אין אשה רשאית ליתן צדקה שלא ברשות בעלה ובלא הסכמתו, והרי בנוסח ה"תנאים" כותבין "ואל יבריחו ולא יעלימו וכו' רק ישלטו בנכסיהן שוה בשוה", אם כן, גם לה רשות על הנכסים וכמהו כמותה ואין חילוק ביניהם!?

מלבד זאת, מכיון שזכות גדולה ליתן צדקה, אף שכרגע אינו מסכים, אבל בסופו של דבר, כשיכיר בערך הצדקה, גם הוא יודע ויסיכים למעשה אשתו ו"זכין לאדם שלא בפניו" ומדוע תמנע האשה מליתן צדקה ללא רשותו!?

השיב על כך גאב"ד אונגוואר: "אני בעניי לא כן עמד, כי לא נראה להתיר לנשים לגזול לבעליהן". ועל השאלה מנוסח תנאי הכתובה, השיב הגאב"ד: "בכתובה דידן ליכא אפילו רמז שתוכל האשה ליתן מעותיו לאחרים בלי רשות בעלה כלל".

ועל הטענה שהרי זכות היא לבעל וזכין לאדם שלא בפניו, השיב הגאב"ד בתמיהה: וכי כל אדם יוכל לקחת מנכסי זולתו וליתנם צדקה לעניים כדי לזכות את בעליהן ולא יעבור הגזלן כל עבירה בטענה כי זכין לאדם שלא בפניו? ומה שונה אשתו מאדם אחר? והרי רק לבית דין הרשות לכפות על הצדקה אבל יחיד הנוטל ונותן צדקה בלי רשות, הרי הוא גזלן ואין זו צדקה כלל!

מתנה מועטת...

סיפר תלמיד: כאשר שהה הגאון רבי ברוך בער לייבוביץ זצ"ל בבולטימור, הצעתי לו שאתלווה עמו לגבירים שאני מכיר כדי להתרימם למען ישיבתו והסכים.

ערב אחד הגענו לאחד העשירים הגדולים והוא תרם סכום מועט של עשרים וחמש דולר. ניסיתי לבקשו שיתן יותר אך הוא מיאן. אשתו ששמעה את הדברים הוסיפה מצידה עוד סכום דומה. ואולם רבי ברוך בער ביקש ממני להחזיר לה את הכסף שהרי לא קיבלה רשות מבעלה.

ניסיתי לשכנע אותו שהמנהג באמריקה שהבעל נותן לאשתו כסף לכלכלת הבית והיא רשאית לעשות בזה כהבנתה. אך הוא עמד בסירובו וטען שאין מוכן להסתמך על היתר כזה.

לבסוף הסכים שנשאל את דעת אחד מזקני הרבנים בבולטימור, והוא הכריע עפ"י המבואר בפוסקים שמתנה מועטת מותר לקחת מאשה אף שלא מדעת בעלה. טען רבי ברוך בער: וכי עשרים וחמש דולר היא מתנה מועטת? השיב הרב שבשביל עשיר כזה, נחשב כזה סכום מתנה מועטת. רק אז נחה דעתו של רבי ברוך בער.

שימוש חכמים

על דעת הבעל...

מעשה באשה שחרפה וגידפה את בעלה בקללות נמרצות. לאחר מכן, נקפה לבה ושיגרה מכתב לצדיק רבי אריה לוי זצ"ל ובו היא מבקשת שהקללות לא יחולו על בעלה. היא צירפה למכתבה תרומה נכבדה לצרכי צדקה.

החזיר לה רבי אריה את תרומתה בצירוף מכתב בו הסביר לה שאף אם תעלה צדקה עשרת מונים, לא יסולח לה עד אשר תפייס את בעלה. והוסיף רבי אריה במכתבו: "מאחר ורבת עם בעלך, יש להניח כי אינו יודע על תרומתך, ויש בה גם משום אבק גזל..."

לאחר שעברו ימים אחדים, קיבל רבי אריה אגרת נוספת מאותה אשה, בו היא כותבת שעשתה כעצתו וביקשה סליחתו של הבעל ונתפייסו.

למכתב זה צירפה תרומה מחדש, והפעם בסכום כפול. ובשולי המכתב הופיעה גם חתימתו של הבעל שהתרומה ניתנה על דעתו, וברצונו...

איש צדיק היה

להוכיח הזולת בדרכי נועם ומתוך אהבה ורעות!

נלמד מהפסוק: "ויאמר להם יעקב אחי... ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסוף המקנה... ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים..." (פרק כט-ד, ח)

ופירש רש"י: לפי שראה אותם רובצים, כסבור שרוצים לאסוף המקנה הביתה ולא ירעו עוד. אמר להם, הן עוד היום גדול, כלומר: אם שכירי יום אתם לא שלמתם פעולת היום... עכ"ל. והובא במדרש לקח טוב: מכאן לאדם חשוב שהולך למקום אחד ורואה דבר שלא כהוגן שצריך למונעו ואל יאמר שלום עלי נפשי.

האם יש להוכיח בדברים קשים את המדברים בשעת התפילה?

נשאל הגר"י זילברשטיין שליט"א: כאשר מקיימים מצות תוכחה, ומוכיחים בדברים רכים ובנחת לאותם אלו שמשוחחים בבית הכנסת בשעת התפילה וקריאת התורה, והדברים אינם מועילים ולא פועלים את פעולתם. האם יש חיוב לחזור ולהוכיחם ואפילו בדברים קשים ובוטים למרות שהתוכחה עלולה להביא לשנאת אחים או לא?

והשיב הגר"י ממה שנאמר בספר **כתר ראש** להגאון **רבי חיים מוואלז'ין זצ"ל** (סימן קמג): "תוכחה, לא לדבר קשות, ודברים קשים אינן נשמעים, רק יאמר בלשון רכה. ואם אין טבעו בשום אופן לדבר רכות, פטור הוא מלהוכיח".

ובאהלי חיים הוסיף: החכם בא בדברים טובים ונחומים, וערבים על לב שומעם, ועל ידי זה מקרבן לתורה ומעשים טובים כמו שכתוב באהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום ומקרבן לתורה, שתלוי זה בזה כמובן.

ומובא בשם החזון איש שלפעמים קורה שהמוכיח מתכוון להיטיב עם זולתו ולהפרישו מעוון מסויים, אולם על ידי תוכחתו הקשה מביא עליו עוון אחר, חמור יותר, של שנאת חנם, בזה שגורם שישנא את המוכיח.

אך למסקנה אומר הגר"י: "כמדומני שלמשוחח באמצע התפילה או קריאת התורה יש להוכיח אף בגערה, שהרי כך נאמר **בשולחן ערוך** (סימן קכד ס"ז) "לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפלה, ואם שח, הוא חוטא וגדול עוונו מנשוא, וגוערים בו", הרי שאף ש"דברי חכמים בנחת נשמעים" ולא בגערה. בכל זאת בענין זה גוערים, ויתכן שהטעם הוא משום שיש בעון זה חילול ה'. ולכן גם הנמצאים בבית הכנסת חייבים למחות על כבוד שמים, ואין חוששים לשנאת חנם כמו שנאמר: "ונתן לך רחמים ורחמך" שכל המתכוונים לשם שמים, השי"ת נותן להם רחמים וחסד.

המונע אחרים מלדבר בתפלה שכרו גדול מאוד

מוסיף הגר"י זילברשטיין לספר: מעשה באחד שהיה זקוק לסיעתא דשמיא בענין חיוני, ופנה לתלמיד חכם שירוהו כיצד זוכים לכך. יעץ לו החכם להשפיע על אחרים שלא ישוחחו בתפלה וקריאת התורה. והביא לו הנאמר בירושלמי (תענית פ"ג ה"י) "אמר ר' לעזר, אוקיר אסייך עד דלא תצטרך ליה". והוא דרך משל: כבד את הרופא טרם תצטרך לו, כדי שבעת הצורך יבוא לעזרתך.

והנמשל הוא: שיש לכבד את השי"ת רופא כל בשר בטרם תבוא הצרה. ומכיון שענין השיחה בבית הכנסת כך כך חמור. וגדול עוונו מנשוא ומחלל את ה', אם כן נלמד מכך שהמזכה חבריו וגורם להם שלא ישוחחו, שכרו גדול מאוד ויש בזה משום קידוש ה' ומדה טובה מרובה, ואז המכבד את השי"ת יזכה ממנו למדה טובה מרובה. (וראה מסגרת)

הסוד שעצר את המגיפה הנוראה...

רבי ישעי' חשין זצ"ל (ר"מ בת"ת עץ חיים) היה מספר את המעשה הבא לכל נער שנעשה בר מצוה: בעיר אוסטראה פרצה פעם מגיפה רח"ל. רב העיר ובית דינו גזרו תענית ויום תפלה, והכריזו שכל מי שיודע על דבר הנעשה בעיר שלא כשורה, יודיעו לבית דין כדי לדעת מה לתקן, לעצור את המגיפה.

בעיר זו היה יהודי שלא היה רגיל לבוא לבית הכנסת להתפלל, ואחרי הכרזת בית הדין החליטו שני אנשים מבני העיר לחקור ולעקוב אחרי האיש מה טיבו. אך לא מצאו מאומה. עקבו אחריו גם בלילה, והנה הבחינו שבחצות לילה הוא קם ממטתו ויוצא מחוץ לביתו והולך מחוץ לעיר. הם הלכו אחריו וראוהו נכנס למעבה היער עד שנעלם מעיניהם.

הם חזרו העירה וסיפרו לרב מה שראו. ענה להם הרב שהוא יבדוק בעצמו, וכן עשה, הוא הלך בלילה עם אנשים אלו ונכנסו לעקוב אחרי האיש גם ביער, עד שראוהו עומד במקום מסויים, שם התיישב על הארץ והחל לומר תיקון חצות בבית נוראות ובדמעות שליש עד שנמס לבם מגודל הבכי.

אולם דבר אחד פלא עורר את תמהונם. הם שמעו עוד קול בלתי מזוהה שאומר עמו ביחד את התיקון, ולא ראו עוד אדם נוסף שהיה עמו.

כשגמר לומר את התיקון, ניגש אליו הרב ושאל אותו: "מי הקול השני שאמר עמך את התיקון חצות?" ניסה האיש להתחמק מלענות על השאלה. אך הרב שב ואמר לו: גזרני עליך מתוקף היותי המרא דאתרא שתגייד לי את האמת!"

בשמעו את גזירת הרב פתח ואמר: "מנהגי זה מכבר להתאבל כראוי על חורבן בית המקדש, ונתנו לי מתנה מן השמים שבכל לילה, ירמיהו הנביא בא אלי ליער לומר עמי יחד תיקון חצות..."

שאלו הרב: מכיון שיש לך זכיה גדולה כזו, לערוך תיקון חצות ביחד עם ירמיהו הנביא, אם כן למה אינך מתפלל לבטל גזירת המגיפה הנוראה רח"ל המשתוללת בעיר? אמר לו הלה: אכן הרב צודק, למחרת אשאל את ירמיהו הנביא על הדבר.

למחרת בא האיש ואמר לרב: "ירמיהו הנביא אמר לי שארבעים שנה קודם שנחרב בית המקדש, היה כבר צריך להחרב, אבל מכיון שלא היו מדברים דברים בטלים בבית הכנסת, בית המקדש נשאר עוד ארבעים שנה ולא נחרב, ואפילו שהיו רשעים באותו דור, אבל כשהתחילו לדבר בבית הכנסת נחרב בית המקדש, וכל הצרות שאירעו ליהודים, הם משום שמדברים דברים בטלים בבית הכנסת".

החליט רב העיר להכריז בכל העיר שכולם יתאספו בבית הכנסת הגדול, והרב עלה ודרש על ענין קדושת ומורא וכבוד בית הכנסת, וסיפר להם את כל המעשה הזה, ומה שאמר לו האיש מדברי ירמיהו הנביא, שזהו סיבת המגיפה רח"ל.

כל העם, בשומעו זאת געה בבכיה והיתה התעוררות גדולה, ובאותו מעמד קיבלו על עצמם ועשו תקנה שאסור לשום אדם לדבר בבית הכנסת שום דיבור של חול ובפרט עם התפילין. מיד אחר קבלה זו נעצרה המגיפה, וליהודים בעיר זו היתה אורה ושמחה.

הקדמת ספר "דברי משפט" - חשוך חמד

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

"הרב'ה שלי"

המשמעת שהרב'ה שלי השליט בכיתה הייתה רבת עוצמה (אז עוד חשבתי אותה לאיומה!) כסוג של "פיצוי" להקשבה הדרוה שדרש מאיתנו, קיבלנו במשנה ג' את ה'פלגס' ה'נוקד' וה'פרכדיגמא'. שמות חדשים, מושגים לא מוכרים, שגרמו לנו להרגיש ממש גדולים.

הרצינות בה התייחסו הילדים ללימוד המשניות המעמיק, גרמה להם להביא לכיתה "משניות ע"ב פירושים". אבל ילד אחד הביא משניות קהתי! כולם מכירים את המשניות המבוארות הללו, בהם מזליף העורך את המשנה פנימה לפיו של הלומד - על כפית של כסף. כיום מוצף השוק בספרי עזר, ביאורים ואיורים, ציורים והמחשות. אבל בשעתו עוד למדו עם הגמרות של 'ועד הישיבות' בעלות הכריכה החומה מחוספסת. חלק מהתלמידים אף לא הרשו לעצמם את זה, אלא פנו לגמ"ח השאלת גמרות ששכן כבוד באיזה מרתף.

הארכתי בנקודה זו על מנת להמחיש שהבאת משניות מבוארות לחדר הייתה בבחינת אנטייתזה לכל מה שהרב'ה ביקש ללמד אותנו. מצד שני; הוא לא אמר אפילו פעם אחת במפורש שאסור להביא משניות מבוארות. אם כן; לא ברור עד כמה היה אשם אותו תלמיד שהצטייד במשניות כזה.

זה בדיוק מה שגרם לרב'ה שלי לשקוע בהרהורים! באותו יום בו סנט בתלמיד, נאלץ הלה לצאת מוקדם (רופא שיניים - אם זכרוני אינו מטעיני). לאחר שהילד כבר לא היה בכיתה הגיע הרב'ה למסקנה שטעה כאשר סנט בו. כיון שכן התוודה בפנינו על טעותו וביקש מאחד התלמידים לרשום על הלוח "בקשת מחילה" כדי שלמחרת לא ישכח להתנצל בפני התלמיד קבל עם ועדה!

* * *

קעת אתם מבינים מדוע לא כעסתי כאשר הרב'ה שלי הכה אותי?! הבנתי היטב שכל כוונתו הייתה להציל את הפועל שהוריד את הפיזזים לפני שניגש לטפל בחשמל חי (ושבחוסר אחריות לא נעל או הותיר שומר לצד ארון החשמל). ידעתי באותו רגע שאם הרב'ה שלי טועה הוא בסופו של דבר לא יתבייש להתנצל.

הוא לא התנצל - סימן שלא טעה! כזה היה הרבי שלי בחדר 'קמניץ' של לפני 20 שנה.

נדחקתי לפינה מצונף ומכורבל כדי להימלט מנחת זרועו של הרב'ה שלי - אך ללא הועיל. ידיו החסונות חתכו את האוויר ו...נחתו עלי.

שתי דקות קודם לכן כבה האור בכיתה. דקה אחת קודם לכן יצאתי מהכיתה וניגשתי לחפש את מקור הבעיה - הרגשתי כמו חשמלאי קטן. בטוח בעצמי. איתרתי את הגורם במהירות בארון החשמל הסמוך, בדמות פיזזים מורדים. ניגשתי להרים את הפיזז ואז הפיזזים קפצו - לא אלה שבארון חשמל...

"זה פיקוח נפש מה שאתה עושה!" זינק הרב'ה מקצה המסדרון, ואני נמלטתי לאותה פינה שלא הגנה עלי. הקיר הישן - בעובי מטר! - לא פתח בפני כל גומחה להסתתר בה. ספגתי אך לא כעסתי. הייתי מבולבל, כאוב נורא, אך ללא כעס.

מדוע לא כעסתי?

במרחק של שנים, קשה לי לשחזר את המחשבות שעברו לי בראש באותו רגע. אבל ברור לי שלא כעסתי בזכות תמונה אחרת - מתחילת שנת הלימודים - שריצדה מול עיני:

עיניו של הרב'ה ננעצו בחלל, שפתיו נקמצו בחזקה. מהיומיים בו שהינו במחציתו למדנו לדעת שמהו רציני - ואולי מאיים - מתחולל בקרבו. הס מתוח הושלך בכיתה. הרב'ה ביקש מתלמיד ליטול גיר ולרשום על הלוח באותיות ברורות:

"לא לשכוח בקשת מחילה!"

מספר שעות קודם לכן שמעו כולם כיצד הרב'ה סונט באחד התלמידים: "אתה באמת חושב שעם 'משניות קהתי' תוכל ללמוד כאן?" כל מי שהכיר את הרב'ה שלי גם הכיר את ה"הובי" שלו: ללמד ילדים משניות מסדר טהרות! אם ילד רגיל מותיר את המשניות הללו לימים אחרים, הרב'ה שלי אהב ללמוד איתנו פרה... טהרות... על שלל מושגיהן הבלתי מוכרים.

"אמר רבי יהושע: לא שמעתי אלא שלשית. אמרו לו: מה הלשון שלשית? אמר להם: כך שמעתי סתם. אמר בן עזאי: אני אפרש..." סקרנות גדולה מילאה את חלל ליבנו להבין מה היא אותה 'שלשית' מסתורית מהמשנה הראשונה במסכת פרה! וכך, עם המון 'געשמאק' הוא המשיך ולימד אותנו עוד משנה ועוד אחת. עוד פרק ועוד אחד.